

En toen was cultuur niet langer vervelend... Kinderen en jongeren als actieve partners van het cultuurbeleid

Participeren gaat verder dan gewoon deelnemen aan cultuuractiviteiten. Kinderen en jongeren kunnen ook actieve partners zijn die uitgebreid de kans krijgen om hun mening te geven en mee te beslissen over lokale initiatieven, het lokale beleid of het beleid van lokale cultuurorganisaties. Enkele voorbeelden. **STÉPHAN VAN DE WALLE**

Kinderen en jongeren kunnen in de eerste plaats ingeschakeld worden om mee te beslissen over infrastructuur. Veel gebouwen zijn dringend aan vernieuwing of uitbreiding toe. Door de mening van kindereuticesters over de bestemming te vragen krijgen ze de kans mee te denken over de finantie van gebouwen waarin ze regelmatig vertoeren.

Maar kinderen en jongeren kunnen met diverse participatiemethodieken ook dichterbij het beleid worden gebracht. Zo moeten gemeenten die vanwege de overheid subsidies voor hun jeugdbeleid willen ontvangen, om de drie jaar een jeugdbeleidsplan uitwerken. Mensen uit het lokale jeugd- en cultuurbeleid in Heist-op-den-Berg wilden te weten komen wat jongeren zelf denken en willen in verband met het jeugdbeleid in hun gemeente. Om er geen saaië boel van te maken werd gewerkt met een informatief spel 'Jeugd@heist-op-den-berg' bevoerd het jeugdbeleid, waarbij cultuur een kernthema vormt. Het spel is bedoeld voor

jongeren tussen zestien en achttien jaar. Tijdens het spel kunnen jongeren op informatie wijze hun stem laten horen over diverse beleidskerns. Daarna volgt een nabespreking. De opmerkingen van de jongeren worden verzameld, geanalyseerd en vervolgens doorgegeven aan de jeugddienst, de cultuurdienst of andere betrokken diensten. Hiermee kan een goed gefundeerd jeugdbeleidsplan/cultuurbeleidsplan opgesteld worden. Het grote voordeel van deze participatiemethode is dat het beleidsplan werkelijk een werktuig wordt om reële wensen en eisen van kinderen en jongeren uit te voeren.

Maar kinderen en jongeren kunnen ook bij het bestaande beleid van een culturele instelling betrokken worden. Zo zien de medewerkers van het Middelheimmuseum in Antwerpen bijvoorbeeld dat tieners laat hebben van deempels om het museum buiten de schoolcontext te bezoeken. Die deempels wil het museum wegwerken via

het participatieproject Sculpturizad, dat met jongeren aan de slag wil gaan over hun visies op kunst. Tijdens de zomer van 2009 werden veertien beelden uit het park uitgekoren om door een groep jongeren gedurende tien dagen te worden bekeken, hotchecken, betast, geïnspireerd. Dat gebeurde in een experimenteel kunstatelier, begeleid door de educatieve kunstorganisatie Piazza dell'Arte. De jongeren grepen de kans om samen met de begeleiders ook over de beelden te filosoferen en ideeën uit te wisselen. Daarna stakten ze de handen uit de mouwen. Ze gingen aan de slag met wat ze hadden opgestoken over beeld, geluid en video om hun eigen interpretatie van de beelden te maken. Het resultaat werd omgezet in een multimediale gpg-gestuurde beeldtoer voor jongeren, die in het voorjaar van 2010 wordt uitgebracht. Het wordt een nieuwe audiovisuele beleving voor jonge bezoekers. Zij kunnen

naast de beelden ook de multimediale interpretatie van de jongeren bekijken en besluiten op een handcomputer. De betekenis van het participatieproject is tweeledig. Projectmatig werken met jongeren wordt gecombineerd met de realisatie van een nieuw product dat jongeren langdurig zal stimuleren om beeldende kunst op een 'andere' manier te bekijken.

Het effect en de kwaliteit van het project worden niet alleen bepaald door een tastbaar eindproduct, maar ook door de manier waarop dit product tot stand komt.

Het Gentse radioprogramma JUS is dan weer een voorbeeld van hoe kinderen en jongeren als zelfstandige partners een nieuw initiatief organiseren. Het programma wordt gemaakt voor en door jongeren van tien tot achttien jaar op de radiozender Urgem. Het participatieproject geeft kinderen en jongeren de kans om hun eigen radioprogramma te ontwikkelen. Ze kiezen de thema's, doen het onderzoekwerk, maken reportages, kiezen de muziek, presenteren en verzorgen de techniek. JUS wil kinderen en jongeren in Gent meer betrekken bij het communicatie- en informatiebeleid van de stad, aansluitend bij een strategische doelstelling van de jeugddienst: kinderen en jongeren beschikken over informatie met betrekking tot verschillende aspecten van hun leefwereld.

Kaierpraktijken

Uit de verschillende gesprekken met de projectmedewerkers en de workshops (zie kader) zijn verschillende jeugdcultuursleutels, cultuurbeleidscoördinatoren, jeugdrogrammatoren, schepenaars van jeugd/cultuur met elkaar in dialoog zijn gegaan, zijn er belangrijke aandachtspunten en knelpunten naar voren gekomen omtrent het realiseren van participatiedoelstellingen met kinderen en jongeren.

Bij de start van een participatieproject moeten de initiatiefnemers goed voor ogen houden dat elk project een productgerichte en een procesgerichte dimensie heeft. Belangrijk hierbij is dat het effect en de kwaliteit van het project niet alleen bepaald worden door een tastbaar eindproduct, maar ook door de manier waarop dit product tot stand komt. Het proces dat de jongeren (en graag mogelijk de besuikers) doormaken, weegt steeds enorm door in de waardering van de jongeren (en de bestuurders) zelf.

Inspirerende praktijken

Ieder jaar stelt het Vlaams Netwerk Kindvriendelijke Steden een beleidskern in de kijker. In 2009 werd *Kind- en jongerengedrag op cultuur* het centrale thema. Van een vijfdegraadse opvoed- en jeugddienstprojecten zijn lokale projectkerns opgesteld. De zeventien geselecteerde projecten zijn lokale projecten, ze richten zich op kinderen/jongeren tot achttien jaar, ze hebben een link met cultuur, en participatie betekent raadplegen, advies geven of mee beslissen. Op basis van gesprekken met de initiatiefnemers van de geselecteerde pro-

Ook is het erg opvallend dat projecten die heel concrete acties omvatten, het meest kans op slagen hebben. Wanneer kinderen en jongeren de kans krijgen om zelf actief te zijn in het werken aan een concreet doel, heeft dit een positieve invloed op de kwaliteit van het proces. Dit verklaart het succes van actiegerichte projecten zoals JUS of Sculpturizad. Participatie is niet alleen belangrijk, het is ook doen.

Met een participatie wordt het beleidsplan

Werkelijk een werktuig om reële wensen en eisen van kinderen en jongeren uit te voeren.

Al bij het begin moet er beslist worden tot welke doelgroep het project zich wil richten, want niet elke doelgroep bereik je op dezelfde manier. Cruciale vragen zijn: wie heeft er het meest met het thema te maken, en welke kinderen en jongeren, uit welke wijken, welke scholen, welke sociale groepen, welke leeftijd, met welke interesses willen we bereiken? Zo kun je de doelgroep afbakenen en gericht zoeken naar manieren om die aan te spreken. Afhankelijk van de doelgroep zijn er geschikte kanalen: flyers, affiches, facebookpagina's, websites, evenementen, schoolbezoeken, jongerentafels, sportgroepen, jeugdbewegingen, straatgesprekken...

Kinderen en jongeren zijn het makkelijkst te vinden op hun eigen terrein en in gezelschap van andere kinderen en jongeren: om er zeker van te zijn dat je de doelgroep bereikt, ga je simpelweg zelf naar hen toe. Het anoniem uitnodigen voor een vergadering op een niet vertrouwde locatie werkt niet.

Bij het organiseren van een participatieproject is het daarnaast ook van cruciaal belang dat er rekening gehouden wordt met de tijdslaaning van kinderen/jongeren zelf. Hun agenda zit dikwijls al

propvol, waardoor er minstens rekening gehouden moet worden met drukke periodes zoals de examenperiodes of vakanties, of drukke momenten zoals de vrijdag- en zaterdagavond. Met andere woorden, de aansluiting bij de leefwereld van kinderen/jongeren is een noodzakelijke voorwaarde voor slagen. En dat geldt ook voor het voorwerp van de participatie. Het thema van participatie moet kinderen/jongeren aanbelangen en het moet vanuit hun perspectief beaard worden. Zo is het weinig zinvol aan jongeren te vragen wat zij in het jeugdbeleidsplan opgenomen willen zien. Een dergelijke vraag verrekt vanuit het perspectief van de planner, van de schrijver van het beleidsplan. Met dat plan in zijn geheel hebben kindereuticesters geen moeite. Hieraan komt de jeugddienst van Heist-op-den-Berg tegemoet door tijdens het participatieproces met erg concrete stellingen na te gaan wat jongeren belangrijk vinden. De jeugdcounsellor zet die dan om in het jeugdbeleidsplan. Dit illustreert tegelijk dat het stellen van concrete vragen aan kinderen/jongeren het meest efficiënt werkt: vragen die inspelen op de ervaringsdeskundigheid van kinderen/jongeren, over zaken waarmee ze al in aanraking zijn gekomen. Hierbij willen we de lezer nog meegeden dat participeren voor kinderen/jongeren een recht is, geen plicht die afgedwongen kan worden. Niet alle kinderen en jongeren zitten erop te wachten!

Stéphan Van de Walle is medeauteur van het Onderzoekscenarium *Kind en Samenleving* van

jeugd en uit de *Levendige discussies* tijdens de verschillende workshops op de provinciale studiedagen van het Forum voor Amateurskunsten, ontwikkelde het Vlaams Netwerk Kindvriendelijke Steden de inspirerende brochure *In loon ons cultuur niet langer vernedert*.

De brochure kan gratis gedownload worden van de website van Kind en Samenleving: www.k-s.be. De printversie is voor ten euro te verkrijgen bij Kind en Samenleving, Melsewelan 63, 1860 Melse, info@k-s.be.